

Column Open Leiderschap

Van faalangst tot falen als deel van succes

Iedereen faalt. Ook wie succes heeft, faalt. Alleen is het dan soms duidelijker. Hogere bomen vallen nu eenmaal van hoger en met meer geraas. 'Men' schrikt er meer van, of heeft zelfs van op afstand ingetogen leedvermaak.

We vallen meteen in de kern van faalangst. Angst om te falen is angst om te 'vallen'. Die angst is, net als elke angst, vooral een symbolisch gebeuren. Rationeel gezien weet men eigenlijk niet wat juist in het 'vallen' zo'n angst veroorzaakt. Angst is iets anders dan schrik. Bij angst gaat het over diepe betekenis. Als men dit niet goed doorheeft, kan het wel eens meer pijn doen dan nodig. Wat op het eerste zicht een pietluttigheid lijkt, kan een grote betekenis hebben. Bijvoorbeeld: een minder leuk functioneringsgesprek is voor de ene een fait divers, voor de andere een onoverkomelijke hindernis, niet vanwege de schrik voor ontslag maar bvb vanwege zoiets als baas-ouderfiguur symboliek. Falen kan diep reiken in de persoonlijke voorgeschiedenis en volgt verder niet noodzakelijk duidelijke paden.

Angst om te falen is ook angst om iets heel 'belangrijks' te verliezen, een wezenlijk stuk van zichzelf. Vreemd op het eerst zicht: niet alleen realiteiten kan men verliezen maar ook mogelijkheden. Het gaat hierbij, minstens achterliggend, dikwijls over respect en waardering. Denk aan een midlife crisis: men dacht als jonge snuiter naar bergen van waardering op weg te gaan, en dan lijken die bergen van waardering ondanks alle verwezenlijkingen meer en meer op kleine heuveltjes terwijl de toekomst inclusief de mogelijkheden die men ooit had, kleiner en kleiner wordt. Het is alsof het leven door de vingers glijdt. Dat leven zelf wordt dan een voortdurend falen. Nog vreemder: 'succes' is ook een vorm van 'verliezen', 'vallen', falen. Succes komt niet zonder keuzes. Succes in één richting komt ten koste van andere richtingen. Men kan 'het' gemaakt hebben en dan tot het beseft komen ook andere dingen van het leven te wensen. Ook dit kan leiden tot faalangst, zelfs in de vorm van angst voor succes. Het is de angst te falen in 'zelfontplooiing in de breedte', een symptoom van niet gemaakte keuzes.

Men mag/kan natuurlijk niet van een leider verwachten dat hij zonder faalangst is. 'Jan zonder de minste vrees' is ofwel een Zenmeester ofwel een psychopaat. Beter dan een poging volstrekt zonder angst te zijn, is een poging met de eigen angst iets zinvol te doen. Niet de faalangst wegsnijden maar er volledig mee leren leven, kan een bron zijn van motivatie, zelfkennis, menselijkheid... In een verantwoordelijke functie: tot voorzichtigheid, vooruitziendheid... En als je toch faalt, doe het dan tenminste van harte. Je blijft altijd de keuze hebben: wat doe ik ermee. Blijven liggen? Of: nu je toch daar beneden bent, kan je het fundament herbekijken? Als je terug opstaat, is het steviger dan ooit. Ook medewerkers falen. Een zinvol geschenk is hen de zekerheid te geven dat 'herbeginnen' gewaardeerd wordt door jou als het samengaat met een wezenlijke verandering. Het goede falen is geen blijvende bres in de muur maar een versteviging van de fundering. Tenminste: als achterliggend een serieus streven aanwezig is tot uiteindelijk optimaal resultaat. Als leider sta je op deze weg maar niet in de weg.

Dit geldt ook voor ouders/opvoeders bij kinderen met 'faalangst': vechten *tegen* de angst maakt de achterliggende spanning groter. Die kan zich dan tonen als steeds groter wordende angst, stress,

In onze hypercomplexe maatschappij is falen een zekerheid... die we ten goede kunnen gebruiken.

depressiviteit, psychosomatiek... Probeer niet een kind te leren niet te vallen, maar juist wél te vallen. Een goede workshop 'faalangst' is als een cursus in de valschool. Een tip: 'vallen' geeft energie die je, als je ze in één en dezelfde beweging laat verdergaan, een andere richting kan geven. Bijvoorbeeld: heeft men als schrijver een gebrek aan inspiratie, dan kan men een eventuele 'faalangst' gebruiken om een andere richting te proberen. Of, iets moeilijker misschien, helemaal géén richting: blanco geest... tot inspiratie vanzelf binnen valt. Het 'goede falen' is een falen vol succes. Het is trouwens absoluut noodzakelijk want in onze hypercomplexe maatschappij is falen een zekerheid. Het komt er niet op aan dit te vermijden, maar om het risico eerder aan te moedigen en de gevoelens die hierbij opkomen, zoals 'faalangst', goed te gebruiken om te komen tot de noodzakelijke, stevige fundamenten.

Meer info: www.openleiderschap.be

De auteur is arts, master in cognitieve wetenschappen en A.I., doctorandus in medische wetenschappen